

تحلیل نقش باغداری در توسعه پایدار روستایی با تاکید بر کشت پسته - دهستان شهرآباد،

شهرستان بردسکن

فریبا رمضان نیا^۱، سید امیر محمد علوی زاده^{۲*}، ریحانه سلطانی مقدس^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۲- استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳- استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

alavipnu@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۷/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۰۳

چکیده

بخش کشاورزی از مهم ترین بخش های اقتصادی کشور است. در این بخش جهت توسعه کشاورزی و توسعه روستایی، بر محصولاتی متناسب با مناطق مختلف تاکید می شود. یکی از کشت هایی که در بعضی از مناطق گرم و خشک ایران مانند کرمان، سمنان و خراسان رایج است، محصول باغی پسته یا طلای سبز می باشد. مسئله اصلی این پژوهش، تحلیل نقش باغداری در توسعه پایدار روستایی با تاکید بر کشت پسته (دهستان شهرآباد، شهرستان بردسکن) می باشد. این پژوهش از نوع کاربردی است که به شیوه توصیفی - تحلیلی برای بررسی پارامترهای مورد بررسی سود جسته است. جامعه آماری پژوهش را کلیه خانوارهای روستایی دهستان شهرآباد شهرستان بردسکن، که شامل ۲۸۳۰ خانوار می باشد، تشکیل می دهند. با توجه به محاسبه فرمول کوکران تعداد ۳۳۸ پرسش نامه به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید و براساس فرمول تخصیص متناسب تعداد حجم نمونه در هر روستا مشخص شد. در ادامه برای تحلیل داده های گردآوری شده از نرم افزار SPSS و آزمون های اسپیرمن و خی دو استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد که حدود ۵۳ درصد از پاسخگویان از پسته به عنوان منبع اصلی درآمد بهره می برند. در میان شاخص های مورد بررسی در سه بعد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی بالاترین میانگین ها متعلق به شاخص افزایش قیمت زمین و مسکن با میانگین ۳/۰۹ (اقتصادی)، شاخص تغییر الگوهای زندگی با میانگین ۳/۰۱ (اجتماعی) و شاخص تغییر نمای منازل با میانگین ۳/۲۳ (کالبدی) می باشد. نتایج حاصل از آزمون اسپیرمن وجود رابطه مثبت بین رونق باغداری (کشت پسته) و ارتقای زندگی روستاییان را با ۹۹ درصد اطمینان بیان می دارد. همچنین نتایج حاصل از آزمون خی دو نشان می دهد که گسترش فعالیت های باغداری، سبب افزایش اشتغال و درآمد در دهستان شهرآباد شده است.

کلمات کلیدی: باغداری، ارتقای زندگی، کشاورزی، پسته، بردسکن

مقدمه

اساساً حوزه‌های روستایی به عنوان قاعده‌ی نظام و فعالیت ملی نقش اساسی در توسعه ملی ایفا می‌کنند، چرا که توسعه پایدار سرزمین در گرو پایداری نظام روستایی به عنوان زیر نظام تشکیل دهنده نظام سرزمین است و پایداری فضاهای روستایی در ابعاد مختلف می‌تواند نقش مؤثری در توسعه منطقه‌ای و ملی داشته باشد و اگر در جریان پیشرفت و توسعه فضاهای روستایی وقفه‌ای ایجاد شود آثار و پیامدهای آن نه تنها حوزه‌های روستایی، بلکه مناطق شهری و در نهایت کلیت سرزمین را در بر خواهد گرفت (جوان و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۹).

کشاورزی نه تنها در مناطق روستایی بخش غالب است، بلکه تقریباً در همه کشورهای در حال توسعه کل اقتصاد را تشکیل می‌دهد (فرجی سبکبار، ۱۳۹۴: ۴). تولیدات کشاورزی همچون محصولات زراعی، باغی و دامی، علاوه بر تأمین غذای مردم به عنوان مواد خام و اولیه، چرخ صنایع را به گردش در می‌آورد و یا به عنوان کالاهای مصرفی در شهرها، توسط مشاغل خدماتی به فروش می‌رسد و به مدت هزاران سال تولیدات کشاورزی منشأ ثروت و قدرت ملل و دولتها بوده است (فرجی سبکبار، ۱۳۹۴: ۲).

کشاورزی یکی از مهمترین بخش‌های تأثیرگذار در اقتصاد ایران می‌باشد که نقش مهمی در استقلال سیاسی و اقتصادی کشور ایفا می‌کند. در واقع یکی از بهترین روش‌های توسعه اشتغال و افزایش درآمد خانوارهای روستایی، گسترش فعالیت‌های کشاورزی از قبیل زراعت، باغداری، دامداری و ... می‌باشد. در این راستا، فعالیت‌های باغداری در مناطق دارای پتانسیل کافی، یکی از مؤثرترین فاکتورها در توسعه روستاها محسوب می‌شود (اصغری و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۰). در زمینه فعالیت باغداری کشور ایران به سبب اقلیم و شرایط آب و هوایی از مستعدترین کشورهای تولید کننده محصولات متنوع باغی است و این شرایط کشورمان را در زمره کشورهای عمده باغبانی جهان قرار داده است و بخش عمده‌ای از درآمد و معاش ساکنین روستاها که بخش مهمی از جمعیت تولید کننده کشور را شامل می‌شوند از راه فعالیتهای باغداری تأمین می‌گردد (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۹۸). باغداری در دهستان سولقان استان تهران باعث افزایش درآمد روستایی به طور مستقیم و غیر مستقیم شده است (فیروزنیا و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۹).

که در این میان، می‌توان به یکی از مهمترین محصولات باغی کشور یعنی پسته اشاره نمود. این محصول حدود پنج درصد کل ارزش تولید کشاورزی را تأمین می‌کند و مهمترین محصول از نظر کسب درآمد ارزی به شمار می‌آید و سالانه بیشترین سهم از صادرات غیر نفتی را به خود اختصاص می‌دهد. به طوری که «در شرایط کنونی، حدود ۴۱ درصد از تولید و بیش از ۶۰ درصد صادرات جهانی پسته در اختیار کشور ایران می‌باشد» (اصغری و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۰). محصول پسته به عنوان محصولی که ایران در تولید آن دارای مزیت نسبی است، پس از فرش دستباف دارای بالاترین جایگاه در زمینه ارزآوری محصولات غیر نفتی می‌باشد و از این نظر دارای جایگاه ویژه‌ای است.

در سال‌های گذشته محصول غالب در دهستان شهرآباد، انگور و فراورده‌های آن بوده است. اما اکنون به علت کم-آبی، مقرون به صرفه بودن کشت پسته و همچنین قرارگیری در شرایط مناسب آب و هوایی منطقه، روستاییان به کشت این محصول متمایل شده‌اند. طبق آمار اعلام شده از سوی سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی در سال ۱۳۹۵، شهرستان بردسکن دارای ۲۴۰۰ هکتار اراضی غیربارور و ۷۶۰۰ هکتار اراضی بارور زیر کشت پسته

بوده و میزان تولید نیز ۸۳۶۰ تن برآورد شده است. با توجه به ارزش اقتصادی بالای پسته و سودآور بودن آن در منطقه مورد مطالعه، مقاله حاضر سعی دارد تا با انتخاب معیارهای مناسب، نقش باغداری، به ویژه کشت پسته را در توسعه روستایی دهستان شهرآباد (بخش کنارشهر شهرستان بردسکن) بررسی نماید و در پی پاسخ به این سؤال اساسی است که «باغداری چه تاثیری در توسعه روستایی دهستان شهرآباد گذاشته است؟». بدین ترتیب فرضیات زیر مطرح شده‌اند.

- ۱- بین رونق باغداری (کشت پسته) و توسعه پایدار روستایی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- به نظر می‌رسد گسترش فعالیت های باغداری و کشت پسته در منطقه سبب افزایش اشتغال و درآمد روستاییان شده است.

مبانی نظری

کشاورزی به مفهوم راه‌ها و روش‌های بهره‌برداری از منابع آب و خاک و انرژی و... در جهت تامین نیازهای غذایی و پوشاک انسان‌ها همواره در طول تاریخ پایه و اساس بسیاری از تحولات اقتصادی، اجتماعی سیاسی و فرهنگی در سرتاسر جهان بوده و هست. به طوری که امروزه کشاورزی و توسعه کشاورزی به عنوان موتور محرکه و نیروی پیش برنده توسعه به طور عام و توسعه روستایی به طور خاص می‌باشد. (دهم‌رده، ۱۳۹۲: ۱۵). به عبارتی دیگر، کشاورزی از گذشته به عنوان عملکرد اولیه در مناطق روستایی به شمار می‌رود. بدین ترتیب به جز توسعه اقتصادی باید به زیرساخت‌های اجتماعی و فنی مجهز شود و به عنوان یک تغییر اساسی در روستا قابل توجه قرار گیرد (Banski, 2005, 6). در واقع استمرار رشد بخش کشاورزی از عوامل عمده کمک کننده به ثبات اجتماعی و رشد اقتصادی جامعه به شمار می‌آید (Nilsson and Svensson, 2005: 48). همچنین یکی از محورهای توسعه پایدار روستایی، ارتقاء فعالیتهای اقتصادی است و بخش کشاورزی به عنوان محور فعالیتها در نواحی روستایی مورد تأکید است (Boggia et al., 2014, p. 161).

توسعه پایدار روستایی بر ابعاد سه گانه اقتصادی، اجتماعی و محیطی به عنوان ستون‌های پایداری تأکید دارد. (Cameron, 2004: 16). زیرا پیامدهای توسعه نیافتگی مناطق روستایی چون فقر گسترده، نابرابری فزاینده، رشد سریع جمعیت، بیکاری، مهاجرت، حاشیه‌نشینی شهری و مانند آنها، موجب توجه به توسعه روستایی شده است. به نظر مایکل تودارو ضرورت تقدم و توجه به توسعه روستایی نسبت به توسعه شهری، به این علت نیست که اکثریت جمعیت جهان سوم در مناطق روستایی قرار دارند، بلکه به این علت است که راه حل نهایی مسأله بیکاری شهری و تراکم جمعیت، بهبود محیط روستایی است. با برقراری تعادل مناسب بین امکانات اقتصادی شهر و روستا و نیز ایجاد شرایط مناسب برای مشارکت وسیع مردم در تلاش هایی که برای توسعه ملی صورت می‌گیرد و بهره‌مند شدن از مواهب آن، کشورهای در حال توسعه، گام بزرگی در جهت تحقق معنای حقیقی توسعه برخواهند داشت. فریدمن و ویتز، از صاحب نظران مکتب روهوت هستند که در چهارچوب توسعه همه جانبه روستایی، به طرح الگوهایی چون توسعه روستایی - شهری می‌پردازند و توسعه روستایی را فراتر از توسعه شهری در نظر می‌گیرند و توسعه ملی را در گرو توسعه روستایی می‌دانند. از طرفی، در طرح ایده محور بودن انسان در فرایند توسعه، ضرورت توجه به

مناطق روستایی که از نیروی عظیم انسانی برخوردار هستند، مطرح می‌گردد. انسان هم به عنوان هدف و هم به عنوان مهمترین ابزار توسعه به شمار می‌رود. در مناطق روستایی این نیروی انسانی که از آن به عنوان بخش مردمی یاد می‌شود به صورت سازمان نیافته و غیر متمرکز وجود دارد، همچنین، اگر بهره برداری از نیروی کار مازاد در جوامع روستایی را به عنوان عنصری مؤثر در فرایند توسعه ملی لحاظ کنیم، نقش توسعه روستایی در فرایند توسعه ملی باید جایگاه و اهمیت خود را پیدا کند (بهرامی، ۱۳۸۹: ۱۳۰). در اتحادیه اروپا نیز باغداری اساس فعالیتهای کشاورزی در نواحی روستایی به شمار می‌رود (Rodríguez-Entrena et al., 2017, p. 164).

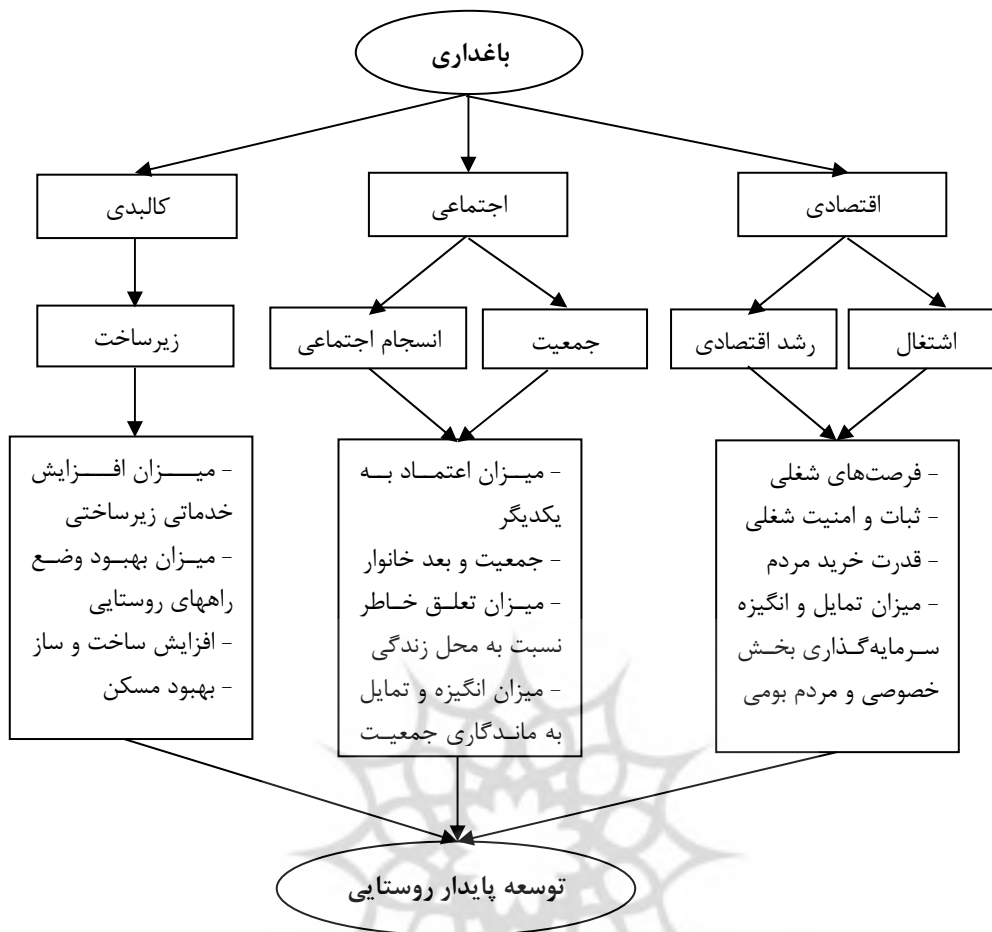
فعالیت های مختلف بخش کشاورزی نقش قابل توجهی در دستیابی به توسعه پایدار روستایی دارند. با توجه به افزایش روز افزون جمعیت و افزایش تقاضا برای غذا و همچنین نظر به نقش کلیدی محصولات کشاورزی در فراهم آوردن امنیت غذایی، دستیابی به یک وضعیت مطلوب اقتصادی و تولیدی که موجبات بی نیازی کشور را از واردات فراهم آورد، همواره یکی از اهداف بخش کشاورزی به شمار می‌رود (پوررمضان، ۱۳۹۴: ۲۰۵). یکی از کشت‌هایی که در بعضی از مناطق گرم و خشک ایران مانند کرمان، سمنان و خراسان رایج است، محصول باغی پسته یا طلای سبز می‌باشد. تولید پسته نه تنها روستانشینان مناطق کویری را از کار و درآمد مناسبی برخوردار می‌سازد و در حیات اقتصادی آنها نقش عمده‌ای دارد. در این زمینه به برخی از مطالعات داخلی و خارجی اشاره می‌نماییم.

جدول ۱- برخی از تحقیقات صورت گرفته مرتبط با موضوع تحقیق

محقق	سال	عنوان تحقیق	نتایج
لی لی و همکاران	۲۰۱۰	ملاحظات کشاورزی پایدار و توسعه روستایی در مناطق خشک	در این مقاله به ارائه راهکار در زمینه توسعه پایدار کشاورزی و توسعه روستایی برای تأمین امنیت غذایی و بازسازی محیط زیست در مناطق خشک می‌پردازد.
صفوی و احمدی	۱۳۸۴	ظرفیت سنجی توانمندیهای تولیدی و صادراتی محصولات باغی استان کردستان	نتایج نشان می‌دهد که از میان محصولات باغی منتخب در استان کردستان گردو، سیب و گیلاس بیشترین مزیت نسبی و شفتالو و بادام کمترین مزیت را داشته‌اند. به لحاظ منفعت اقتصادی، کشت گردو در این استان در رده اول و شفتالو و بادام در رده آخر بوده‌اند.
پورطاهری و همکاران	۱۳۹۲	تحلیل اثرات اقتصادی و اجتماعی کشت پسته در توسعه روستایی شهرستان دامغان	نتایج نشان داد که آثار اقتصادی کشت پسته نسبت به آثار اجتماعی آن در منطقه مورد مطالعه، بیشتر می‌باشد. همچنین بین ویژگیهای اقتصادی و اجتماعی کشاورزان پسته کار در شاخصهای سن، سابقه کشت، میزان تحصیلات و... و آثار اقتصادی و اجتماعی کشت پسته در منطقه، رابطه معناداری وجود دارد.
فیروزی و	۱۳۹۵	بررسی نقش کشاورزی در	نتایج نهایی نشان داد که هم کشاورزان و هم کارشناسان

<p>معتقدند که کشاورزی موجب افزایش اشتغال و درآمد مطمئن کشاورزی در منطقه مورد مطالعه خواهد شد. همچنین کشت گوجه فرنگی در توسعه پایدار روستایی بخش بردخون تأثیر بسزایی داشته است.</p>	<p>توسعه پایدار روستایی نمونه موردی: بخش بردخون؛ شهرستان دیر</p>		<p>همکاران</p>
<p>نتایج مطالعه نشان داد که تولید محصولات زراعی و باغی، دامداری، دامپروری و تولید خوراک دام و طیور و نیز تولید محصولات لبنی، مواد غذایی و صنایع تبدیلی از بیشترین میزان سودآوری برخوردارند. همچنین تولید و بافت قالی، قالیچه، سفال گری و خدمات حمل و نقل و انبارداری بالاترین توان اشتغال‌زایی را دارند.</p>	<p>تعیین اولویت‌ها و رتبه بندی فعالیت‌های کشاورزی و روستایی جهت توسعه اقتصادی استان همدان</p>	<p>۱۳۹۵</p>	<p>خرمی</p>
<p>نتایج تحقیق بیانگر وجود تفاوت معنادار بین شرایط اقتصادی و اجتماعی قبل و بعد از کشت پسته است به طوری که میانگین وضعیت اقتصادی و اجتماعی به ترتیب قبل از کاشت پسته ۱/۸۶ و ۲/۰۵ و بعد از کاشت پسته ۳/۰۳ و ۳/۲۵ بوده است. همچنین میانگین مجموع اثرات اقتصادی و اجتماعی قبل از کاشت پسته ۲ و پس از کاشت پسته ۳/۳ محاسبه شده است.</p>	<p>تحلیل اثرات اقتصادی و اجتماعی کاشت پسته در روستاهای بخش مرکزی شهرستان سبزوار</p>	<p>۱۳۹۵</p>	<p>علیزاده و همکاران</p>
<p>نتایج نشان داد که رابطه منتج از تولید محصولات باغی بین ناحیه مورد مطالعه و تهران در تحقق توسعه پایدار روستایی مؤثر می‌باشد. البته در این زمینه مشکلاتی همچون کوچک بودن قطعات اراضی باغی و به تبع آن نظام بهره‌برداری خرده مالکی و استفاده سنتی از منابع آب وجود دارد.</p>	<p>نقش تولید محصولات باغی در پیوند روستا شهری و توسعه کالبدی (نمونه موردی: دهستان سولقان شهرستان تهران)</p>	<p>۱۳۹۶</p>	<p>فیروزنیا و همکاران</p>

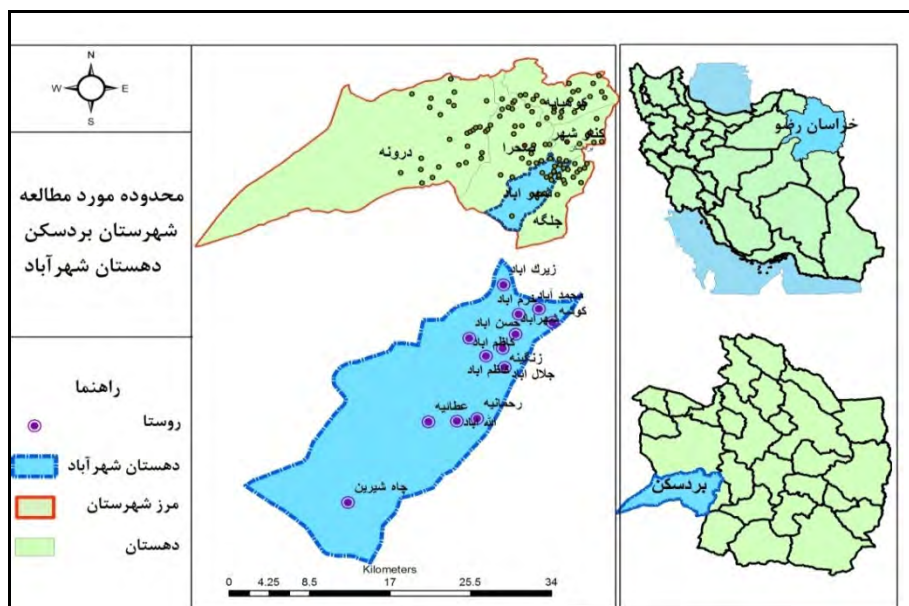
بدین ترتیب با توجه به اهمیتی که روستاها در توسعه ملی دارند و با نظر به اینکه بخش عظیمی از فعالیت‌های کشاورزی در روستاها انجام می‌پذیرد، یکی از راه‌هایی که می‌تواند به توسعه روستایی منجر شود توجه به رونق باغداری متناسب با توانمندی همان منطقه است. شکل زیر مدل مفهومی تحقیق را نشان می‌دهد.

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

شهرستان بردسکن در حاشیه شمالی کویر نمک، با مساحت ۷۶۶۴ کیلومتر مربع در بخش جنوب غربی استان خراسان رضوی قرار گرفته است. براساس آخرین تقسیمات سیاسی کشور دارای سه بخش (انابد، مرکزی و شهرآباد) و ۶ دهستان (جلگه، شهرآباد، صحرا، درونه، کنار شهر و کوهپایه) و سه شهر (بردسکن، انابد و شهرآباد) می‌باشد (شکل ۲). این شهرستان در سرشماری سال ۱۳۹۵، دارای ۲۱۷۳۲ خانوار و جمعیتی بالغ بر ۷۵۶۳۱ نفر بوده است (مرکز سرشماری آمار ایران، ۱۳۹۵). دهستان شهرآباد به عنوان محدوده مورد مطالعه نیز دارای ۲۸۳۰ خانوار و ۹۰۰۰ نفر جمعیت می‌باشد که از این تعداد ۴۶۰۱ نفر را مردان و ۴۳۹۹ نفر را زنان تشکیل می‌دهند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵).

شکل ۲- نقشه محدوده مورد مطالعه

براساس آمار اداره جهاد کشاورزی شهرستان بردسکن در سال ۱۳۹۶، ۳۴۲۶/۵ هکتار از اراضی این دهستان زیر کشت پسته بوده است (جدول ۲). میانگین تولید در هر هکتار یک تن (پسته تازه یا خام) اعلام شده است (اداره جهاد کشاورزی شهرستان بردسکن، ۱۳۹۶). این محصول توسط دلالان خریداری شده و قیمت آن در زمان‌های مختلف متفاوت و دارای نوسان بالایی است.

جدول ۲- سطح زیرکشت باغات پسته به تفکیک روستاها

ردیف	نام روستا	سطح زیرکشت (هکتار)	درصد
۱	کوشه	۴۳۷	۱۲/۷۵
۲	محمدآباد	۱۹۵	۵/۶۹
۳	خرم آباد	۹۱	۲/۶۵
۴	زنگینه	۲۵۹/۵	۷/۵۷
۵	زیرک آباد	۱۹۵	۵/۶۹
۶	حسن آباد	۵۲۰	۱۵/۱۷
۷	کاظم آباد	۶۲۴	۱۸/۲۱
۸	جلال آباد	۵۸۵	۱۷/۰۷
۹	رحمانیه	۵۲۰	۱۵/۱۷

منبع: اداره جهاد کشاورزی شهرستان بردسکن، ۱۳۹۶

جدول زیر میزان سطح زیر کشت و تولید سایر محصولات باغی در شهرستان بردسکن را نشان می‌دهد (جدول ۳).

جدول ۳- آمار سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات دائمی شهرستان بردسکن

نام محصول	سطح زیر کشت (هکتار)			میزان تولید (تن)	عملکرد سطح بارور (کیلوگرم/هکتار)
	غیر بارور	بارور	جمع		
آلو	۲	۱۲۲	۱۲۴	۶۱۰	۵۰۰۰
زردآلو	۰	۴۰	۴۰	۱۲۰	۳۰۰۰
انگور آبی	۳۰	۱۰۱۵	۱۰۴۵	۲۲۳۳۰	۲۲۰۰۰
انگور دیم	۰	۲	۲	۱	۵۰۰
پسته	۲۴۰۰	۷۶۰۰	۱۰۰۰۰	۸۳۶۰	۱۱۰۰
گردو	۱۲	۵۰	۶۲	۱۰۰	۲۰۰۰
انار	۴۵۰	۲۰۵۰	۲۵۰۰	۳۴۸۵۰	۱۷۰۰۰
انجیر	۶	۱۸۰	۱۸۶	۶۳۰	۳۵۰۰

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی، ۱۳۹۵

این پژوهش از نوع کاربردی بوده و از روش توصیفی-تحلیلی جهت بررسی پارامترهای مورد بررسی سود جسته و همانند سایر تحقیقات دارای دو بخش عمده جهت انجام بوده است. بخش اول را مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی جهت بررسی مواردی چون ادبیات نظری موضوع و پیشینه تحقیق به خود اختصاص داده و بخش دوم در قالب پژوهش‌های میدانی و پیمایشی جهت جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات از سازمان‌ها و مراکز مرتبط و همچنین تکمیل پرسش‌نامه در روستاهای مورد مطالعه به دست آمده است. جامعه آماری محدوده مورد پژوهش، ۲۸۳۰ خانوار از دهستان شهرآباد می‌باشند که با توجه به محاسبه فرمول کوکران تعداد ۳۳۸ پرسش‌نامه به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید و براساس فرمول تخصیص متناسب تعداد حجم نمونه در هر روستا مشخص شد (جدول ۴).

جدول ۴- برآورد تعداد نمونه به تفکیک روستاها

روستا	خانوار	تعداد پرسشنامه
کوشه	۵۱۱	۶۱
محمدآباد	۲۹۱	۳۵
خرم آباد	۲۳۷	۲۸

۳۲	۲۶۹	زنگینه
۴۰	۳۳۸	زیرک آباد
۵۶	۴۶۸	حسن آباد
۴۵	۳۷۸	کاظم آباد
۳۴	۲۸۴	جلال آباد
۷	۵۴	رحمانیه

محاسبات نگارندگان، ۱۳۹۶

بر این اساس، در چارچوب مطالعات میدانی، طیف گسترده‌ای از شاخص‌های پایداری در بعد اقتصادی- اجتماعی و کالبدی در قالب پرسش‌نامه مورد بررسی قرار گرفته است (جدول ۵).

در این تحقیق برای افزایش روایی آن، از روش و تکنیک روایی محتوایی و صوری استفاده شده است که این مرحله با قضاوت متخصصان (اساتید دانشگاه) درباره سؤال‌های تحقیق جهت مشخص کردن اینکه سؤالات از نظر محتوایی و صوری تا چه میزانی معرف محتوا و هدف‌های پژوهش می‌باشد. به منظور سنجش روایی پرسشنامه، تعداد ۳۰ پرسشنامه در اختیار استادان دانشگاه قرار گرفت. پس از تکمیل پرسشنامه و وارد کردن آنها در نرم افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ برای آنها محاسبه گردید (جدول ۵). با توجه به مقدار آلفا در متغیرهای فوق چون این مقدار از سطح ۰/۷۰ بالاتر می‌باشد، نشان می‌دهد که گویه‌های ابزار تحقیق ما (پرسشنامه) از همبستگی درونی بالایی برخوردارند و همچنین بیانگر این است که: ابزار تحقیق ما از پایایی بسیار مناسبی برخوردار می‌باشد. در نهایت با استفاده از آزمون خی دو و اسپیرمن به اثبات فرضیه‌ها پرداخته شد.

جدول ۵- شاخص‌های تحقیق

بعد	مولفه	شاخص مطالعات فرعی	آلفای کرونباخ
اقتصادی	اشتغال	فرصت‌های شغلی، بیکاری فصلی کشاورزان، میزان اشتغال- زایی بخش کشاورزی، میزان مکانیزاسیون بخش کشاورزی.	۰/۸۴
	رشد اقتصادی	ثبات و امنیت شغلی، قدرت خرید مردم، میزان پس‌انداز مردم، میزان سرمایه‌گذاری دولت در سطح روستا، میزان تمایل و انگیزه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، میزان تمایل و انگیزه بومیان برای سرمایه‌گذاری در روستا، میزان صنایع وابسته به کشاورزی.	
اجتماعی	جمعیت	میزان جمعیت، تغییر در تعداد افراد خانوار، تغییر در میزان و نسبت جنسی، تغییر در ترکیب جمعیتی اقوام، میزان	۰/۸۵

	انگیزه و تمایل به ماندگاری جمعیت در روستا، میزان تغییر در نرخ باسوادی، میزان تغییر سطح مدارج تحصیلی.		
	میزان تعلق خاطر نسبت به محل زندگی، تغییر الگوهای فرهنگی بومی، میزان اعتماد روستائیان به یکدیگر، میزان اعتماد روستائیان به مسئولین منطقه، میزان مشارکت روستائیان در امور عمرانی و خدماتی، میزان شرکت در تصمیم‌گیری و همکاری در فعالیت‌های جمعی (اهداء زمین، پول و غیره)، میزان مشارکت در انتخابات، میزان وجود حس همکاری، میزان مشارکت در امور اقتصادی و مالی، میزان مشارکت در امور عام المنفعه، مراسمات و غیره	انسجام اجتماعی	
۰/۸۸	میزان بهبود وضع راههای روستایی، میزان افزایش خدماتی زیرساختی، میزان فزایش ساخت و ساز، میزان بهبود مسکن	کالبدی	کالبدی

یافته‌ها

در این مطالعه با توجه به مساله تحقیق، نقش باغداری بر توسعه روستاهای دهستان شهرآباد از توابع شهرستان بردسکن مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از تعداد ۳۳۸ خانوار جامعه نمونه، ۹۵/۶ درصد مرد و ۴/۴ درصد زن بوده‌اند. سن آزمودنی‌ها به شش گروه تقسیم شده است. در این میان افراد دارای محدوده سنی ۴۹-۴۰ سال (۳۰/۸ درصد، ۱۰۴ نفر) بیشترین فراوانی از کل شرکت‌کنندگان را در این تحقیق تشکیل می‌دهند. همچنین کمترین میزان شرکت‌کنندگان در این پژوهش مربوط به محدوده‌ی سنی کمتر از ۲۰ سال می‌باشد که ۰/۶ درصد از کل شرکت‌کنندگان را شامل می‌شود. بیش‌ترین تعداد افراد خانوار ۱۰ نفر بوده و میانگین تعداد اعضای خانواده در خانوارهای شرکت‌کننده نیز ۴/۶ محاسبه شده است. بر اساس اطلاعات به دست آمده در مورد تحصیلات پاسخگویان بیش‌ترین فراوانی مربوط به گروه ابتدایی و کمترین نیز متعلق به گروه بیسوادان می‌باشد. در این میان ۵۳/۶ درصد پاسخگویان منحصراً به امور باغداری مشغولند، ۳۵/۲ درصد از پاسخگویان بیان نموده‌اند که هم در کشاورزی و هم در امور دامداری فعالیت می‌کنند و ۱۱/۲ درصد نیز علاوه بر امور کشاورزی و دامداری در حوزه‌های صنایع دستی مانند قالیبافی و امور خدماتی (کارگری، خدمات عمومی و فنی) فعالیت می‌کنند (جدول ۶). در پاسخ به پرسشی مبنی بر اینکه «آیا منبع اصلی درآمدتان، درآمد حاصل از کشت پسته می‌باشد یا خیر؟» ۱۷۸ نفر (۵۲/۷ درصد) پسته را منبع اصلی درآمدشان ذکر کرده و ۱۶۰ نفر (۴۷/۳ درصد) نیز پاسخ منفی داده و بیان کرده‌اند که علاوه بر درآمد پسته در امور دیگری نیز فعالیت کرده و تنها با کشت پسته نمی‌توان هزینه‌های زندگی را تامین نمود.

جدول ۶- نتایج آماری برخی از متغیرهای توصیفی

رتبه	درصد	فراوانی	گروه	متغیر
۶	۰/۶	۲	زیر ۲۰ سال	سن
۵	۴/۱	۱۴	۲۹-۲۰ سال	
۳	۱۹/۸	۶۷	۳۹-۳۰ سال	
۱	۳۰/۸	۱۰۴	۴۹-۴۰ سال	
۴	۱۷/۵	۵۹	۵۹-۵۰ سال	
۲	۲۷/۲	۹۲	بالاتر از ۶۰ سال	
۱	۹۵/۶	۳۲۳	مرد	جنس
۲	۴/۴	۱۵	زن	
۵	۱۰/۴	۳۵	بیسواد	تحصیلات
۱	۴۳/۵	۱۴۷	ابتدایی	
۴	۱۴/۲	۴۸	سیکل	
۲	۲۱	۷۱	دیپلم	
۳	۱۰/۹	۳۷	لیسانس و بالاتر	
۱	۵۳/۶	۱۸۱	منحصراً باغداری	شغل
۲	۱۹/۵	۶۶	پرورش دام و باغداری	
۳	۱۵/۷	۵۳	پرورش دام، باغداری و سایر محصولات کشاورزی	
۴	۱۱/۲	۳۸	فعالیت غیرکشاورزی	
---	۱۰۰	۳۳۸	جمع کل	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

در جدول ۷ فراوانی و درصد زیربنای باغات پسته ارائه شده است. بیشترین میزان زیربنا متعلق به گروه ۶۰۰۰ متر تا یک هکتار با ۳۰/۲ درصد و مقدار فراوانی ۱۰۲ می‌باشد. کمترین فراوانی نیز متعلق به گروه کمتر از ۲۰۰۰ متر با ۱۲/۷ درصد بوده است.

جدول ۷- فراوانی و درصد میزان زیربنای باغات پسته

رتبه	درصد	فراوانی	گروه
۵	۱۲/۷	۴۳	کمتر از ۲۰۰۰ متر
۲	۲۰/۱	۶۸	۲۰۰۰-۶۰۰۰ متر
۱	۳۰/۲	۱۰۲	۱-۶۰۰۰ هکتار
۴	۱۷/۲	۵۸	۲-۱ هکتار
۳	۱۹/۸	۶۷	بیش از ۲ هکتار
---	۱۰۰	۳۳۸	جمع کل

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول ۸ میزان درآمد حاصل از پسته و درآمد ماهیانه خانوارها را نشان می‌دهد. در بخش میانگین درآمد سالانه حاصل از پسته، بیش‌ترین میزان درآمد مربوط به گروه ۵۰-۲۰ میلیون تومان با ۲۶/۶ درصد و تعداد ۹۰ فراوانی بوده است. کمترین گروه درآمدی حاصل از پسته نیز مربوط به گروهی است که مقدار صفر را مشخص کرده‌اند. این گروه ۶/۵ درصد پاسخگویان و یا به عبارتی ۲۲ نفر را شامل می‌شود. در توضیح این مسئله باید بیان نماییم که این افراد دارای باغ پسته بوده، اما با توجه به اینکه زمان باردهی درخت پسته از سال هفتم به بعد می‌باشد، هنوز برداشتی که منجر به درآمدزایی شود را نداشته‌اند. اما بعد از این گروه کمترین گروه درآمدی متعلق به گروه ۱۰۰-۵۰ میلیون تومان با ۲۸ نفر فراوانی و ۸/۳ درصد از کل پاسخگویان می‌باشد. آنچه به عنوان درآمد سالیانه پسته اشاره شده است بدون محاسبه هزینه‌های مربوط به زمان داشت و برداشت بوده و فقط میزان درآمد خالص حاصل از فروش بیان شده است.

در بخش درآمد ماهیانه پاسخگویان بیشترین فراوانی مربوط به گروه کمتر از ۵۰۰ هزار تومان با ۳۳/۷ درصد و تعداد ۱۱۴ فراوانی بوده است. کمترین فراوانی نیز مربوط به گروه ۲-۱ میلیون تومان با ۱۷/۲ درصد و تعداد ۵۸ فراوانی بوده است.

جدول ۸- فراوانی و درصد متغیرهای درآمد حاصل از پسته و درآمد ماهیانه شرکت‌کنندگان (تومان)

رتبه	درصد	فراوانی	گروه	متغیر
۷	۶/۵	۲۲	صفر	میانگین درآمد سالانه از پسته
۲	۱۸/۶	۶۳	کمتر از ۵ میلیون	
۴	۱۳/۳	۴۵	۵-۱۰ میلیون	
۳	۱۴/۲	۴۸	۱۰-۲۰ میلیون	
۱	۲۶/۶	۹۰	۲۰-۵۰ میلیون	

۶	۸/۳	۲۸	۵۰-۱۰۰ میلیون	درآمد ماهانه
۵	۱۲/۴	۴۲	بیش از ۱۰۰ میلیون	
۱	۳۳/۷	۱۱۴	کمتر از ۵۰۰ هزار	
۳	۲۳/۱	۷۸	۱-۵۰۰ میلیون	
۴	۱۷/۲	۵۸	۱-۲ میلیون	
۲	۲۶	۸۸	بیش از ۲ میلیون	
---	۱۰۰	۳۳۸	جمع کل	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول ۹ فراوانی، میانگین و انحراف معیار هر یک از شاخص‌های اقتصادی را نشان می‌دهد. همانگونه که جدول نشان می‌دهد در روستاهای مورد مطالعه شاخص‌های افزایش قیمت زمین و مسکن، افزایش قدرت خرید روستاییان و گسترش جایگاه کشاورزی به ترتیب با مقدار ۳/۰۹، ۳/۰۵ و ۳/۰۱ بالاترین میانگین و شاخص سرمایه‌گذاری دولتی با میانگین ۲/۲۴ کمترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۹- فراوانی، میانگین وزنی و انحراف معیار شاخص‌های اقتصادی

انحراف معیار	میانگین	میزان					شاخص
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱/۰۹	۲/۴۳	۸	۵۲	۱۰۰	۹۵	۸۳	ایجاد فرصت شغلی
۰/۹۶	۲/۳۵	۷	۳۱	۱۰۰	۱۳۶	۶۴	ایجاد فرصت شغلی برای زنان
۱/۰۵	۲/۴۳	۴	۵۷	۹۶	۱۰۵	۷۶	ایجاد اشتغال دائم
۱/۱	۲/۷۸	۱۵	۷۴	۱۲۴	۷۰	۵۵	ایجاد اشتغال موقت
۱/۱۷	۲/۵۲	۲۰	۵۸	۹۰	۹۷	۷۹	جذب سرمایه‌های شهری
۱	۲/۲۴	۵	۳۹	۷۳	۱۳۵	۸۶	سرمایه‌گذاری دولتی
۱/۰۹	۲/۷۳	۲۰	۵۸	۱۲۱	۹۰	۴۹	انگیزه مردم منطقه به سرمایه‌گذاری‌های صنعتی

۴/۱۵	۲/۹۳	۱۰	۶۱	۱۱۹	۹۱	۵۷	میزان صنایع وابسته به بخش کشاورزی
۱/۲۷	۲/۹۱	۴۴	۷۰	۹۲	۷۶	۵۶	افزایش درآمد
۱/۰۹	۲/۵۱	۲۳	۳۳	۹۷	۱۲۶	۵۹	کاهش هزینه های تولید
۱/۰۸	۲/۵۴	۱۰	۵۳	۱۲۰	۸۲	۷۳	افزایش بهره‌وری
۱/۰۳	۲/۶۹	۱۵	۴۸	۱۴۱	۸۴	۵۰	مکانیزه شدن بخش کشاورزی
۱/۱۲	۲/۸۸	۲۲	۸۵	۱۰۶	۸۱	۴۴	افزایش امنیت شغلی
۱/۲۲	۳/۰۵	۴۹	۷۴	۱۰۰	۷۴	۴۱	افزایش قدرت خرید روستاییان
۱/۲۷	۲/۸۴	۴۷	۴۷	۱۰۹	۷۴	۶۱	افزایش پس انداز
۱/۲۱	۳/۰۱	۴۱	۸۱	۱۰۱	۶۹	۴۶	گسترش جایگاه کشاورزی
۱/۲۰	۲/۸۲	۳۲	۶۱	۱۲۱	۶۲	۶۲	افزایش قدرت خرید نهاده-های کشاورزی
۱/۰۸	۲/۷۱	۱۲	۷۴	۱۰۷	۹۳	۵۲	تغییر الگوی کشت کشاورزان
۱/۲۹	۳/۰۹	۵۸	۷۲	۱۰۰	۵۷	۵۱	افزایش قیمت زمین و مسکن
۱/۱۷	۲/۸۷	۳۸	۶۵	۱۱۹	۶۶	۵۰	افزایش کاربری کشاورزی
۱/۰۹	۲/۵۶	۱۶	۴۴	۱۱۷	۹۶	۶۵	افزایش کاربری تجاری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول ۱۰ فراوانی، میانگین و انحراف معیار هر یک از شاخص‌های اجتماعی را نشان می‌دهد. با توجه به جدول در روستاهای مورد مطالعه شاخص‌های تغییر الگوهای زندگی، میزان حس همکاری و اعتماد به یکدیگر به ترتیب با

مقدار ۳/۰۱، ۳ و ۲/۹۶ بالاترین میانگین و شاخص افزایش بعد خانوار با میانگین ۲/۲۹ کمترین میزان را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۱۰- فراوانی، میانگین وزنی و انحراف معیار شاخص‌های اجتماعی

انحراف معیار	میانگین	میزان					شاخص
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱/۰۶	۲/۵۳	۱۰	۵۵	۱۰۱	۱۰۹	۶۳	افزایش جمعیت
۱/۰۴	۲/۲۹	۸	۳۴	۹۸	۱۰۷	۹۱	افزایش بعد خانوار
۱/۲۳	۲/۷۵	۳۷	۵۰	۱۰۶	۸۱	۶۴	ماندگاری جمعیت
۱/۰۵۸	۲/۵۷	۱۰	۵۷	۱۰۸	۱۰۳	۶۰	افزایش سواد
۱/۰۳	۲/۸۴	۱۱	۸۲	۱۳۰	۷۱	۴۴	افزایش آگاهی و تخصص
۱/۰۵۷	۲/۶۱	۹	۶۴	۱۰۸	۱۰۰	۵۷	استفاده از امکانات آموزشی
۱/۲۱	۲/۷۶	۳۸	۴۶	۱۰۸	۹۰	۵۶	انگیزه جوانان به فعالیت در بخش کشاورزی
۱/۲۰	۲/۷۵	۲۵	۷۲	۱۰۲	۷۲	۶۷	میزان تعلق خاطر
۱/۰۷	۳/۰۱	۲۴	۸۵	۱۳۵	۵۷	۳۷	تغییر الگوهای زندگی
۱/۲۱	۲/۹۶	۳۵	۷۸	۱۱۹	۴۹	۵۷	اعتماد به یکدیگر
۱/۰۶۹	۲/۳۵	۵	۴۶	۱۰۵	۸۹	۹۳	اعتماد به مسولین
۱/۰۴۴	۲/۸۶	۱۶	۷۶	۱۲۹	۷۸	۳۹	مشارکت در امور عمرانی
۱/۰۶۶	۳	۲۴	۸۵	۱۳۲	۶۲	۳۵	میزان حس همکاری

۱/۰۳	۲/۸۴	۱۴	۷۳	۱۳۷	۷۳	۴۱	مشارکت در امور مالی
۱/۰۳۷	۲/۹۳	۲۳	۷۲	۱۳۳	۸۰	۳۰	مشارکت در مراسمات ملی - مذهبی
۱/۰۵۳	۲/۴۱	۵	۵۱	۱۰۱	۱۰۱	۸۰	امید به آینده شغلی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول ۱۱ فراوانی، میانگین و انحراف معیار هر یک از شاخص‌های کالبدی را نشان می‌دهد. با توجه به جدول در روستاهای مورد مطالعه شاخص‌های تغییر نمای منازل و بهبود مسکن به ترتیب با مقدار ۳/۲۳ و ۳/۲۱ بالاترین میانگین و شاخص بهبود راههای روستایی با میانگین ۲/۶۴ کمترین میزان را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۱۱- فراوانی، میانگین وزنی و انحراف معیار شاخص‌های کالبدی

انحراف معیار	میانگین	میزان					شاخص
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱/۱۴	۲/۶۴	۲۱	۶۲	۸۸	۱۱۰	۵۷	بهبود راههای روستایی
۱/۲۳	۲/۸۱	۳۹	۵۱	۱۱۵	۷۲	۶۱	افزایش خدمات زیربنایی
۱/۲۱	۲/۹۹	۴۹	۶۱	۱۰۴	۸۴	۴۰	افزایش ساخت و ساز
۱/۲۰	۳/۲۱	۶۵	۶۳	۱۱۶	۶۶	۲۸	بهبود مسکن
۱/۲۳	۳/۲۳	۷۱	۵۹	۱۱۵	۶۲	۳۱	تغییر نمای منازل

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

در ادامه برای اثبات فرضیات از دو آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون خی دو استفاده شده است. فرضیه اول عبارت است از: بین رونق باغداری (کشت پسته) و پایدارسازی سکونتگاههای روستایی رابطه معناداری وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی اسپیرمن بهره گرفته‌ایم. نتایج این آزمون در جدول زیر ارائه شده است (جدول ۱۲). نخست به معنی داری رابطه و سپس به میزان و جهت رابطه دقت می‌کنیم. سطح معنی داری به دست آمده یا *Sig (2-tailed)* برابر با ۰/۰۰۱ به دست آمده است و کمتر از سطح معنی داری ۰/۰۵ است. در نتیجه می

توان گفت که بین دو متغیر رابطه معنی دار وجود دارد. میزان یا شدت رابطه برابر با $0/404$ و جهت رابطه مثبت است. جهت مثبت نشان می دهد که با کشت پسته و رونق باغداری، زندگی روستاییان ارتقا می یابد. در این تحقیق فرض صفر (H_0) مبنی بر عدم وجود رابطه بین کشت پسته و ارتقای زندگی روستاییان رد شده و فرض H_1 (وجود رابطه بین کشت پسته و ارتقای زندگی روستاییان) تایید می گردد.

جدول ۱۲- آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن

ارتقای زندگی	کشت پسته		
۰/۴۰۴ ۰/۰۰۰ ۳۳۸	۱ ۳۳۸	ضریب همبستگی	کشت پسته
		سطح معناداری	
		تعداد نمونه	
۱ ۳۳۸	۰/۴۰۴ ۰/۰۰۰ ۳۳۸	ضریب همبستگی	ارتقای زندگی
		سطح معناداری	
		تعداد نمونه	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

در خصوص رابطه بین گسترش فعالیت های باغداری و کشت پسته در منطقه و افزایش اشتغال و درآمد از آزمون خی دو استفاده شده است. در این آزمون متغیر صنایع بر ۶ متغیر دیگر سنجیده شده است. نتایج حاصل از این آزمون برای شغل جدید با میزان $86/29$ ، در سطح خطای $0/000$ و با سطح اطمینان 99% درصد معنی دار است. به این معنی که با توجه به توزیع نسبت فراوانی پاسخگویان در جدول ۱۳ نشان می دهد که کشت پسته در ایجاد شغل جدید در مناطق روستایی تاثیر داشته است. نتایج این آزمون برای شاخص ایجاد اشتغال برای زنان با میزان $159/07$ ، برای شاخص ایجاد اشتغال دائم با مقدار $95/16$ ، برای شاخص ایجاد اشتغال موقت با مقدار $91/02$ ، برای شاخص ایجاد صنایع وابسته با میزان $98/56$ و در آخر برای شاخص افزایش درآمد با میزان $20/16$ در سطح خطای $0/000$ و با سطح اطمینان 99% درصد و درجه آزادی ۴ معنی دار است. بدین معنی که با توجه به توزیع نسبت فراوانی پاسخگویان کشت پسته در ایجاد اشتغال برای زنان، اشتغال موقت و دائم، ایجاد صنایع و همچنین افزایش درآمد در مناطق روستایی موثر بوده است (جدول ۱۴).

جدول ۱۳- آزمون خی دو

مولفه	آزمون خی دو	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	سطح معناداری
ایجاد شغل جدید	مشاهده شده	۸۳	۹۵	۱۰۰	۵۲	۸	۰/۰۰۰
	پیش بینی شده	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	
	تفاضل	۱۵/۴	۲۷/۴	۳۲/۴	-۱۵/۶	-۵۹/۶	
ایجاد فرصت شغلی برای زنان	مشاهده شده	۶۴	۱۳۶	۱۰۰	۳۱	۷	۰/۰۰۰
	پیش بینی شده	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	
	تفاضل	-۳/۶	۶۸/۴	۳۲/۴	-۳۶/۶	-۶۰/۶	
ایجاد اشتغال دائم	مشاهده شده	۷۶	۱۰۵	۹۶	۵۷	۴	۰/۰۰۰
	پیش بینی شده	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	
	تفاضل	۸/۴	۳۷/۴	۲۸/۴	-۱۰/۶	-۶۳/۶	
ایجاد اشتغال موقت	مشاهده شده	۵۵	۷۰	۱۲۴	۷۴	۱۵	۰/۰۰۰
	پیش بینی شده	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	
	تفاضل	-۱۲/۶	۲/۴	۵۶/۴	۶/۴	-۵۲/۶	
ایجاد صنایع وابسته	مشاهده شده	۵۷	۹۱	۱۱۹	۶۱	۱۰	۰/۰۰۰
	پیش بینی شده	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	
	تفاضل	-۱۰/۶	۲۳/۴	۵۱/۴	-۶/۶	-۵۷/۶	
افزایش درآمد	مشاهده شده	۵۶	۷۶	۹۲	۷۰	۴۴	۰/۰۰۰
	پیش بینی شده	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	۶۷/۶	
	تفاضل	-۱۱/۶	۸/۴	۲۴/۴	۲/۴	-۲۳/۶	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول ۱۴- میزان کای اسکوئر شاخص‌های مورد مطالعه

<i>Asymp. Sig.</i>	<i>df</i>	<i>Chi-Square</i>	شاخص‌های اشتغال و درآمد
۰/۰۰۰	۴	۸۶/۲۹	ایجاد شغل جدید
۰/۰۰۰	۴	۱۵۹/۰۷	اشتغال زنان
۰/۰۰۰	۴	۹۵/۱۶	اشتغال دائم
۰/۰۰۰	۴	۹۱/۰۲	اشتغال موقت
۰/۰۰۰	۴	۹۸/۵۶	ایجاد صنایع وابسته
۰/۰۰۰	۴	۲۰/۱۶	افزایش درآمد

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر اثرات اقتصادی، اجتماعی و کالبدی کشت پسته را در قالب ۴۲ گویه مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داده است. نتایج حاصل از تحلیل شاخص‌ها و متغیرها نشان می‌دهد بالاترین میانگین در بعد اقتصادی مربوط به شاخص افزایش قیمت زمین و مسکن (۳/۰۹)، کمترین میزان مربوط به شاخص سرمایه‌گذاری دولتی (۲/۲۴)، در بعد اجتماعی بالاترین میانگین متعلق به شاخص تغییر الگوهای زندگی (۳/۰۱)، کمترین میزان متعلق به شاخص افزایش بعد خانوار (۲/۲۹) و در بعد کالبدی بالاترین میانگین، شاخص تغییر نمای منازل (۳/۲۳) و کمترین میانگین، شاخص بهبود راه‌های روستایی (۲/۶۴) به دست آمده است. اما به طور کلی در بین تمام شاخص‌های مورد بررسی تغییر نمای منازل بالاترین میانگین را داشته که نشان می‌دهد رونق باغداری در زندگی روستاییان نمود پیدا کرده و با برنامه‌ریزی می‌توان به نتایج مطلوبتری در روستاها دست یافت. نتایج حاصل از آزمون اسپیرمن نیز نشان می‌دهد بین رونق باغداری به ویژه کشت پسته و ارتقای زندگی روستاییان رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج تحقیق پورطاهری و همکاران (۱۳۹۲)، برتری اثرات اقتصادی نسبت به اثرات اجتماعی کشت پسته را نشان داده است؛ علیزاده و همکاران (۱۳۹۵) بیان کرده‌اند میانگین وضعیت اقتصادی و اجتماعی بعد از کشت پسته نسبت به قبل از آن تغییر چشمگیری داشته است. فیروزنیا و همکاران (۱۳۹۶) نیز رابطه منتج از تولید محصولات باغی بین ناحیه مورد مطالعه (دهستان سولقان) به عنوان تولیدکننده و شهر تهران به عنوان بازار مصرف در تحقق توسعه پایدار روستایی را اثبات کرده‌اند. فیروزی و همکاران (۱۳۹۵) به این نتیجه رسیدند که کشاورزی موجب افزایش اشتغال و درآمد مطمئن کشاورزی منطقه مورد مطالعه گشته و کشت گوجه فرنگی در رسیدن به توسعه پایدار روستایی بیش‌ترین تأثیر را دارد. نتایج این تحقیقات با پژوهش حاضر همخوانی دارد.

بدین ترتیب در راستای پژوهش حاضر در زمینه رونق باغداری و ارتقاء و بهبود کیفیت زندگی خانوارهای روستایی دهستان شهرآباد پیشنهادات ذیل مطرح می‌گردد:

- هم کاشتی پسته با سایر محصولات که نیاز آبی و تغذیه‌ای نزدیک به پسته دارند در یک زمین.
- با توجه به این که کاشت پسته در حال گسترش می‌باشد لزوم احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی و کارگاه‌های بسته-بندی در منطقه احساس می‌شود که این امر می‌تواند توسط بخش خصوصی و مساعدت‌های دولتی در قالب وام و تسهیلات بلند مدت شکل بگیرد.
- حمایت و پشتیبانی جهاد کشاورزی در جهت راهنمایی کشاورزان در استفاده از کودهای شیمیایی مرغوب برای دستیابی به محصول بیشتر و باکیفیت بالاتر.
- با توجه به صادراتی بودن این محصول، لزوم دخالت نهادهای دولتی برای کاهش نوسان قیمت بازار و کوتاه کردن دست دلالان و واسطه‌ها به شدت احساس می‌شود.
- طی سالهای گذشته در بسیاری از مناطق، پسته جایگزین محصولات زراعی و باغی زیادی شده است. از آن جا که استان خراسان یکی از مناطق کم باران کشور است و تقریباً تمام آب مورد نیاز پسته از ذخایر زیرزمینی تأمین می‌شود. بنابراین بدون تردید در آینده ای نزدیک در بخش های وسیعی از جنوب خراسان، کمبود شدید آب و شور شدن آن، خسارت جدی به باغ های پسته وارد خواهد کرد. چه بسا در یکسال گذشته نیز طرح خاموشی چاه موتورهای طی چند ماه از سال نیز اجرایی شده است. بنابراین باید از هم اکنون با اعمال مدیریت استفاده ی صحیح از آب، از شدت بحران آینده کاست.

منابع

- اداره جهاد کشاورزی شهرستان بردسکن، ۱۳۹۶.
- اصغری لقمجانی، صادق؛ پورجعفرآبادی، مهدیه؛ پورابراهیمی، فاطمه، (۱۳۹۵)، نقش محصولات استراتژیک در معیشت خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: کشت پسته در شهرستان سیرجان)، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۲۱۱، صص ۶۱-۵۰.
- بهرامی، رحمت اله، (۱۳۸۹)، چالش های عمده توسعه روستایی (مطالعه موردی استان کردستان)، شماره ۳ (۹۸)، صص ۳۴-۲۵.
- پوررمضان، عیسی، (۱۳۹۴)، نقش شیوه بهره برداری خانوادگی در اقتصاد خانوارهای روستایی شهرستان آستانه اشرفیه با تاکید بر محصولات باغی، فصلنامه جغرافیا، شماره ۴۶، صص ۲۳۳-۲۰۳.
- پورطاهری، مهدی؛ رکن الدین افتخاری، عبدالرضا؛ رهبری، مهناز، (۱۳۹۲)، تحلیل اثرات اقتصادی و اجتماعی کشت پسته در توسعه روستایی شهرستان دامغان، مجله اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۵، صص ۸۶-۶۹.
- تحقیقات جغرافیایی: پاییز، دوره ۲۵، از صفحه ۱۲۵ تا صفحه ۱۴۲.
- جوان، جعفر؛ علوی زاده، سید امیرمحمد؛ کرمانی، مهدی، (۱۳۹۰)، نقش متنوع سازی فعالیت‌های اقتصادی در توسعه پایدار روستایی؛ مطالعه موردی: شهرستان سمیرم، نشریه جغرافیا، شماره ۲۹، صص ۴۳-۱۷.

خرمی، احمدرضا، (۱۳۹۵)، تعیین اولویت ها و رتبه بندی فعالیت های کشاورزی و روستایی جهت توسعه اقتصادی استان همدان، مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۹۴، صص ۲۱۲-۱۹۱.

دهمرد، مریم، (۱۳۹۲)، نقش ترویج و آموزش کشاورزی زنان روستایی در توسعه اقتصادی و اجتماعی روستاهای دهستان بنجار در بخش مرکزی سیستان، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، استاد راهنما حمید حیدری مکرر، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، پردیس دانشگاه زابل. سایت مرکز آمار ایران، سرشماری سال ۱۳۹۵.

صفوی، بیژن؛ احمدی، فریدون، (۱۳۸۴)، ظرفیت سنجی توانمندی های تولیدی و صادراتی محصولات باغی استان کردستان، مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۵۲، صص ۱۴۴-۱۳۳.

علیزاده، لیدا؛ شایان، حمید؛ قاسمی، مریم، (۱۳۹۵)، تحلیل اثرات اقتصادی و اجتماعی کاشت پسته در روستاهای بخش مرکزی شهرستان سبزوار، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره ۲۶، صص ۲۰۶-۱۸۵.

فتحی، عفت؛ نوری، هدایت اله؛ تقدیسی، احمد؛ (۱۳۹۲)، ارزیابی راهبردی توسعه فعالیت های باغداری (مطالعه موردی بخش باغباداران- شهرستان لنجان)، مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، شماره ۵۱، صص ۲۱۴-۱۹۷.

فرجی سبکبار، حسنعلی؛ ملایی، نادر؛ هاجری، بهرام، (۱۳۹۴)، تحلیل فضایی الگوی اشتغال در بخشهای عمده فعالیت نواحی روستایی ایران، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۱۱، صص ۱۴-۱.

فیروزنیا، قدیر؛ آذرپاد، نسرین؛ هاشمی ارکوینی، فاطمه، (۱۳۹۶)، نقش تولید محصولات باغی در پیوند روستاشهری و توسعه کالبدی (دهستان سولقان، استان تهران)، مجله برنامه ریزی توسعه کالبدی، شماره ۵ (۱)، صص ۳۴-۲۵.

فیروزی، محمدعلی؛ امان پور، سعید؛ حصیری، آمنه، (۱۳۹۵)، بررسی نقش کشاورزی در توسعه پایدار روستایی نمونه موردی: بخش بردخون شهرستان دیر، فصل نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، شماره ۲۷، صص ۱۴۰-۱۲۵.

Banski, J., 2005. The development of newhousing constructions in suburban areas.Conference, CONGEO'05. Institute of Geonics, Academy of Sciences of the Czech Republic, pp. 5-14.

Boggia, Antonio , Rocchi ,Lucia, Paolotti ,Luisa, Musotti ,Francesc, Greco,Salvatore.(2014). Assessing Rural Sustainable Development potentialities using a Dominance-based Rough Set Approach. Journal of Environmental Management 144 (3), 160-167.

Cameron, J. E. (2004). A three factor model of social identity. Self and Identity, 3, ۲۳۹-۲۶۲.

LI Li, TSUNEKAWA Atsushi, TSubO Mitsuru, and KOIKE Atsushi.(2010). Considerations on Sustainable Agriculture and Rural Development in Dryland Areas Journal of Northeast Agricultural University (English Edition) Vol. 17 No. 4 20-24.

Nilsson, E. and Svensson, A. (2005). Agro-Ecological Assessment of Phonxay District, Louang Phrabang Province, Lao PDR, Physical Geography and Ecosystems Analysis. Lund University.

Rodríguez-Entrena, Macario, Colomboc, Sergio, Arriaza, Manuel. (2017). The landscape of olive groves as a driver of the rural economy. Land Use Policy 65 (2) 164–175.

